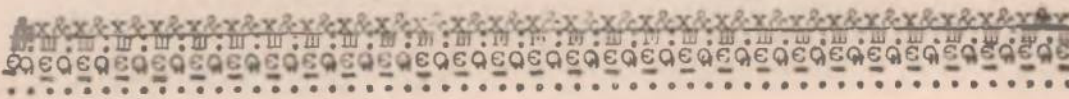

Д І Й С Н І С Т Ь
І
Н А Ш І З А В Д А Н Н Я .

О С И П В О Й Д У Н И К .
1 9 4 5 .

ДІЙСНІСТЬ І НАШІ ЗАВДАННЯ.

Дійсність, в якій сьогодні опинилася Україна й українство, заставляє нас пригадуватися над оформленням дальшої нашої визвольної боротьби.

Дійсність треба розглядати в двох площинах, а саме: зовнішній і внутрішній.

Зовнішня дійсність є такою, якою здається ще не зустрічали ми на протязі цілої нашої історії. Україна чи краще кажучи українські землі окуповані, а український народ поневолений одним скупантом, який є в союзі з одною огиновою силою, тобто Америкою і Англією, які спільно і безпелаяційно, без реального чийогобудь спротиву диктують поділ і уклад сил у світі. Одинокою силою, яку ми можемо протиставити окупантові, є власні сили українського народу й сили інших, в більшій чи меншій мірі поневолених Росією народів, яких перебуває зараз то більше.

Внутрішня дійсність політична, є такою, яку ми всі знаємо, тобто поділ на окремі політичні осередки, яких сьогодні маємо чотири, а саме т.зв. УНР-івців, націоналісти під проводом полк. А. Мельника, націоналісти під проводом С. Бандери і гетьманці. Не виключаємо появи дальших політичних чинників. Дальшою внутрішньою дійсністю є те, що на еміграції опинилося пару мільонів найактивнішого національного елемента і український народ на рідних землях опинився без того найактивнішого елемента.

Ось ця зовнішня і внутрішня дійсність заставляє нас пригадуватися над питанням оформлення і ведення дальшої визвольної боротьби. Маючи на увазі зовнішню дійсність, таку, яку ми представили, якій може протиставити лише власні сили, необхідно є zorganizувати і оформити ті власні сили. Передумовою zorganizування і оформлення тих власних сил, є солідаризація сьогодні діючих політичних осередків.

Коли ми приступаємо до обговорення і реалізації, концентрації чи солідаризації українських державно-творчих сил, то для зминення всяких непорозумінь, нам необхідно рівночасно сконкретизувати і узгіднити деякі питання, поняття чи терміни, які у нас українців різно, кожний по своєму інтерпретує, а які є основою чи краще кажучи передумовою спільного чи солідарного діяння.

Такими питаннями, поняттями чи термінами, які у нас українців необхідно конкретизувати чи належно інтерпретувати й узгіднити є питання:

1. Що ми розуміємо під поняттям "визвольні змагання" ?
2. Які методи й засоби мусять бути примінити, щоби успішно вести визвольні змагання і нарешті визволитися?
3. Що таке політичний сектор, а що таке суспільно-громадський і яке їхнє взаїмовідношення?
4. Що таке реальна політика, а що є політика спортуністична й їх вплив на визвольні змагання?
5. Якої ми хочемо солідаризації, політичної чи суспільно-громадської, чи обидвох разом, чи кожної з них окремо.
6. Які вигляди й можливості є до здійснення консолідації чи солідаризації і на яких відтинках?
7. Що то є опозиція "до чогось", а що опозиція "в чомусь"?

Всі ці питання можуть викликати здивування, як можна ще сьогодні по останніх двадцятип'ятилітніх визвольних змаганнях ставити їх. Але ряд енуціяцій, що появилися в останніх місяцях, впродовж заставляють нас до ставлення таких питань.

Отже:

1. Що ми розуміємо під поняттям "визвольні змагання?".

Багато познач за останнє чвертьстоліття, аж до останнього часу доказують, що під поняттям "визвольні змагання" у нас розуміють "відродження", розбудову господарської, культурної, освітньої і т.д. діянок, вибори українських представників до законодавчих установ окупантських держав, організування й працю суспільно-громадських організацій, чи установ, для правної й матеріальної допомоги населенню, чи еміграцією й т.д.

Підтягнення тої, чи тих акцій, чи чинностей під поняття "визвольні змагання" зводиться на манівці дійсні визвольні змагання й їх в значній мірі послаблюється. Ми далекі від того, щоби ті акції чи чинности легковажити. Навпаки, ми вважаємо їх життєвою вимогою, для наглядного підчеркнення окремішності й життєспосібності українського народу, які деколи в дещому й для визвольних змагань мають значення. Але, всетаки їх не можна і не вільно називати "визвольними змаганнями".

Визвольні змагання, не претендуючи на вичерпну дефініцію, називаємо невпинну боротьбу за відбудову Української Суверенної Держави, за собою, які, в залежності від обставин, виявляються доцільними.

Ця боротьба мусить бути наявна як для окупанта так й для українського народу, як також для міжнародних чинників. Лише така наявна боротьба мобілізує духово й фізично народ і лиш така боротьба має значення у міжнародньому розумінні.

Визвольні змагання це є заперечення дійсного політичного стану й безкомпромісова боротьба з тим станом, за його цілковите усунення.

Заходи для організування чи розбудови господарської чи культурної, церковної, освітньої і т.д. діянок, в дійсному політичному стані, не є визвольною боротьбою з окупантом, лиш налагодження з ним співжиття, в даній політичній дійсності, шляхом взаїмних уступок, що й відбувається на терені законодавчих установ при ухваленні бюджетів і законів, куди й висилається своїй представників для такої співпраці. Тому такі заходи, чи налагодження і співпраця з окупантом не то що не є позитивні, але чавчаки, є шкідливі для визвольних змагань, бо вони демобілізують психично й морально, а за тим і фізично народ та роблять його менше відпорним супроти окупанта, з яким тим способом співпрацюється. Увага народу звернена з визвольних змагань, на торги за кооперативи, школу, церкву і т.д. і тим вичерпується енергія і запал та вдовільня із псовд-боротьби. Але всетаки, як ми вже згадали, ми їх не легковадимо.

Визвольні змагання це є політична, безкомпромісова боротьба за Суверенну Державу, а не заходи для менше, чи більше вигідного життя, чи співжиття в дійсному стані.

2. Які методи й засоби мусять бути примнені, щоби успішно вести визвольні змагання і нарешті визволитися?

Всім нам дуже добре відомо з історії давньої і недавньої, чужої й власного народу, що визволитися з під чужого панування, можна лише фізичною силою. Ніхто ще ніколи добровільно не уступив з окупованої території.

Нагле усунення окупанта фізичною силою організованою внутрі народу, називасмо революцією, як взагалі кожна наглу, але ~~основну~~ зміну дотеперішнього стану, називасмо революцією. Революція може бути легальна й нелегальна, кривава й безкровна, з пожерами й без пожерів, збройна й без ужиття зброї, в отвертоту полічи в кабінетах. Все залежить від обставин і сили та постави противників.

І тому, коли ми твердимо, що самотнім методом усунення окупанта, є лише метод революційний, в той сам час твердимо, що засоби для переведення революції, можуть бути різні, які залежать від обставин і сили та постави противника.

Помилку роблять ті, які протиставляють революції - легальність чи навпаки, як рівнож помилку роблять ті, які поодинокі вияви чарівлячих революційних сил називають революцією, відмовляючи в той сам час гнішим, дійсно революційним актам, їхньої революційности і то лише тому, що при них не вжито було зброї, чи іншого знаряддя і не лилася кров. Можна таку постановку зрозуміти в політичній пропаганді, натомість зовсім не зрозуміла вона є в політичному ставленні, чи політиці й визначенні, та організуванні сил.

Революції можна лише протиставити еволюцію, легальність нелегальности!

3. Що таке політичний сектор, а що таке суспільно-громадський сектор і яке їхнє взаїмовідношення?

Від якогось часу, у нас українців, залюбки повтаряється одну й ту саму фразу, а саме: "все є політика".

Політика є господарська діяльність, політика є культурно-освітня діяльність, політика є релігійно-церковне питання, взагалі всі суспільні діяльності є політика і тому - кажуть - кожна суспільна організація є "політика".

Воно ніби так, а є і не так.

Безперечно, що все є політика, постільки-поскільки кожна суспільна діяльність, а деколи галузь, має свою окрему політику. І так маємо політику господарську, а в ній політику хліборобську, промислову, ремісничу і почасти фінансову, як галузей господарської діяльності, даліше споріднену з нею політику суспільно-економічну, даліше політику шкільну, церковну, фінансову і т.д. Але, рівночасно з тим, ми маємо політику національну, яка дбає про цілість народу і його форми, та є державу й яка є надрядною політикою над тими всіма, вгорі вичисленими політиками й їх унапрямоє і координує.

Так є у кожній державі, чи у державного народу. І постільки-поскільки іде про правильність, чи не правильність фрази "все є політика", то це є правдиве лише постільки-поскільки ті всі політики поодиноких діяльностей не можуть іти в розряд з тою надрядною, чи національ-

ном, або державної політикою, яка надала б і доас про цінність народу, чи держави.

І всі політики поодиноких ділянок раз м, або декотра з них окремо, мусять деколи поступатися зі своїми інт. ре. щоб не на- рупувати тої надрядної національної, чи державної політики.

Та надрядна, національна чи державна політика є окремою по- літикою, зовсім незалежною від тих окремих політик поодиноких діля- нок. Окремою і незалежною, то не значить, що вона їх може легко за- жити. Ні! Це лише значить, що вона не сміє руководитися інт. ре. поодиноких ділянок, лише вона має мати на увазі цілість на-ц і о- н а л ь н о г о ч и д е р ж а в н о г о о р г а н і з м у.

Коли англійського прем'єра міністрів Мек Доналда, один з робітничих послів, в парламенті запитав, чому веде інакше політику, як ту, яку колись заступав в робітничій партії, він йому відповів коротко: "Тоді я мав на увазі інтереси робітників і заступав їх, сьогодні я маю на увазі інтереси імперії і її заступаю."

В такій постановці справи є й властивий внутрішній на-ц і о- н а л ь н и й с о л і д а р и з м і ц е є та надрядна політика.

Така постановка справи, таке відокремлення на-ц і о- н а л ь н о - д е р ж а в н о ї п о л і т и к и, від політики поодиноких с у с п і л ь н о - г р о м а д с ь в и х ділянок, чи галузей, находимо у державних політично вироблених народів, які хитють все у- порядкованим самотійним життям у суверенних державах, які є в тому щасливому положенні, що не потребують вести визвольних змагань.

Таке відокремлення політики національної, надрядної, є тим- більше вказане для народу, який веде визвольні змагання за свою по- літичну незалежність.

І цілим нещастям для українського народу було й є те, що ми не мали й не маємо зрозуміння для національної політики, як окре- мої ділянки й надрядної політики.

Тому у нас, будучи вірним образ "все • політика", змішувалося або суспільно-громадський сектор з сектором політичним, або нав- паки, сектор політичний з сектором суспільно- громадським. Тим спо- собом, або суспільно-громадський сектор спробувалося на манівці й даралося так бажану підставу для окупанта для нищення того-т сек- тора, або паралізувалося праця політичного сектора спроваджуючи його до ролі заступника суспільно-громадських ділянок, устанів і інте- ресів, чим в свою чергу спроваджувалося на манівці в и з в о л ь- н і з м а г а н н я.

У нас вважалося й вважається, що одна і та сама особа може очолювати суспільно-громадський сектор, групу, чи партію. Тому у нас у такій постановці справи наступала компромітація або одного, або другого сектора, залежно від того, що в дану пору було вигідніше для окупанта в його політиці внутрішній і міжнародній.

І тому ми повинні з такою постановкою справи раз на все по- кінчити.

Ми повинні остаточно зрозуміти, що ці обидва сектори, тоб- то національної політики й суспільно-громадської праці повинні бути від себе відокремлені тим б і л ь ш е в ч а с т е в и з в о л ь- н и х з м а г а н ь.

Обидва ці сектори потребують окремих людей.

Ми повинні зрозуміти й поголитися з тим, що національно - державна політика, та ще по того в часті визвольних змагань, яка ви- магає безкомпромісовости на шляху до цілі, р и з и к а, м у ж н о- с т и, с а м о в і д р е ч е н н я, с а м . п о с в я т и в к л ю ч н о

де свободи а може й жити, ~~мусить бути широким~~ суспільно-громадського сектора, який має дбати про матеріальне й культурне, правне й соціальне забезпечення, добробут і допомогу народним масам, організація й розбудову організацій і установ чи то на рідних землях, чи на еміграції, що вимагає компромісів і уступок, на які політичний сектор ніколи не міг би погодитися без компромісності, чи паралелі у визвольних змаганнях.

Це є неосторимий закон.

І тому окупанти все і все ли намагаться політику поневоленого народу втягнути в суспільно-громадський сектор, або суспільно-громадський сектор втягнути в політику, - щоб тим способом держати в шаху, як один так і другий сектор.

Коли це роблять окупанти, це є ознакою їхньої політичної зрілості, коли ж на те іде добровільно поневолений народ, це є ознакою браку в нього політичної зрілості.

Насувачється питання: яке є взаємовідношення з між тими обидвома секторами, то є національно-політичним і суспільно-громадським?

Відповідь на те питання є досить складна. Але запам'ятаймо собі одно, що так само, як чарик, який веде боротьбу для нас і ви, без морально видих цилей, не може її виграти, так само народ, який веде визвольну боротьбу не може її виграти, коли його чоловічі люди оглядаються на те, що станеться з їх надбаннями, з їх дорібком, чи з їх майном, чи навіть з їх родиною й ними самими.

Оборонець Альказару, коли мав до вибору або посвятити рідну дитину - сина, з яким телефонічно розмовляв, або здати воргам Альказар, вибрав перше. Вороги сина розстріляли, але Альказару не здобули.

Нема найменшого сумніву, що всі дорожимо майном, дорібком і здобутками матеріальної і духовної культури, тимбільше народними надбаннями призабираними поколіннями на протязі століть, які слугать народові, який далше до тих здобутків і надбань добавляє. І тому, м.інш. не хочемо втягати суспільно-громадського сектора у вир визвольних змагань. Але кожний признає, що не можна вести визвольних змагань, оглядаючись на майно, здобутки й надбання, бо тоді не можна змагань довести до успішного кінця.

Визвольні змагання, якщо вони мають бути успішні, мусять вати на увазі одно-олиноке, а саме: політичну незалежність свого народу у Суверенитеті Державі. Бо щож народові з його матеріальних і культурних надбань, якщо він вічним рабом? - -

Але з другої сторони, визвольні змагання мусять бути ведені тямуючо, досвідченск і вразною рукою, кермовані не лише подумками, але і розумом. Актив вияву революційного росту й дозрівання чи назрівання, не сміють бути впадом в руках божевільного, чи сліпниками в руках дітей. З а собою революційних виявів мусять бути обчислені не на дешеву пропаганду й ефект, чи легенду, лише на доцільність і успіх для справи. До актив вияву не можна без надуми втягати мас, не маючи навіть наміру не то вигляду, на дійсну революцію і її успіх.

Акти вияву революційності мусять бути скеровані проти дійсного окупанта, а не проти мирного, хоч-би з ворожого табору, населення, бо м.інш. таких актів і маса не розуміє і такі акти не революціонізують, лише огітрчують масу, а самі такі акти простачать себе і революційність.

Коли-ж іде про сектор суспільно-громадський, то він не може бути байдужий на те, який вплив буде мати його праця також для народу, на визвольні змагання того ж народу. В суспільно-громадському секторі, чи то внутрі чи назовні, не сміє діятися щось, що заперечувало б визвольні змагання народу.

Організація і розбудова суспільно-громадського сектора мусять обмежитися до своїх завдань, не втручаючи в жадній формі в політику. Люди, які очолюють суспільно-громадський сектор повинні вичути, що, як і коли їм робити і до того вичуття й розуміння знайти відповідний шлях. Люди, які очолюють суспільно-громадський сектор мусять бути таксамо одуховлені і такими самими патріотами, як ті, які ведуть політичний сектор і визвольні змагання. І в кінці їх творчість і праця не сміє бути яловою для стремлень народу.

Отже-ж, маючи це все на увазі можемо сказати, що відношення політичного сектора у визвольних змаганнях, до суспільно-громадського сектора є не так надрядне, як скорше, можна сказати, прімарне.

4. Що таке реальна політика, а що є опортуністична політика, й їх вплив на визвольні змагання.

Здається, що це жодне поняття, чи термін не зазнав стільки інтерпретацій і понижуючих конгловань, скільки зазнав його "реалізм". Найшкурніший шкурник, невдачник, конюнтурник, конглер, безхребетник, еквилібрист, карєрович, боягуз, амбіціонер і т.д., доби закрити дійсні мотиви, інтенції й тенденції свого заховання й поступовання, тиче слово "реалізм". І дехто з них так сміло тиче його, що при тому ani не загикується, ani не червоніється. Ва, що більше, всіх, хто не погоджується з таким "реалізмом", або лише проявить сумнів в той "реалізм", наш "реаліст" просто і коротко називає "дурнями і ідіотами".

Не думаємо перечислювати всіх випадків такого "реалізму", бо воно забрало б нам дуже багато часу і місця. Такі "реалізми" і такі "реалісти" є так загально відомі, що коли хто-небудь за винятком тих же "реалістів" а може й вони, зупиниться й призадумається над нашою дійсністю, назбирає їх до сходу.

Реалізм - це є діяння по лінії найменшого влору для задоволення особистих амбіцій чи оминення трудів і евентуальної небезпечки, без уваги на вислід і наслідки. Це є в найкращому випадку "боротьба для боротьби".

Реалізм - є тоді, коли в кожній ситуації, при кожному укладі зовнішних сил і табору, знаходимо для себе можливості діяння по плану до обраної цілі, виконуючи намічені завдання.

Всякі діяння чи чинність, яке не є згідне з планом і завданням та ціллю, які ми собі обрали й намітили, лише це все змінене з увагою на нову дійсність не є реалізмом, лише опортунізм.

5

- 7 -

~~дійсний респект до невільних змагань~~ необхідний, але сповідний "реалізм", тобто опортунізм, є для визвольних змагань - погубний.

І тому, хто хоче вести визвольні змагання, мусить бути реалістом, але не сміє бути опортуністом. Він мусить взяти під увагу дійсний стан і його так чи інакше побороти для реалізації плану і завдань, але не сміє йому улягати, відступати від них, чи навіть обмежувати, чи скорочувати їх.

Реальна політика мобілізує і будує визвольні змагання, опортунізм, чи сповідна "реальна" політика, демобілізує й руйнує визвольні змагання.

5. Якої ми хочемо солідаризації, політичної чи суспільно-громадської, чи обидвох разом, чи кожної з них окремо?

Про українську консолідацію пишеться й говориться, а то й переводиться інтенсивно від року 1925, від трагічної смерті бл.п. Симона Петлюри.

В ім'я історичної правди підчеркуємо, що ініціаторами тої консолідації в 1925.р., яку започатковано на еміграції в Празі, були націоналісти, тоді організовані в Легії Українських Націоналістів, в Українській Військовій Організації і в Групі Української Національної Молоді.

Від тоді питання консолідації, об'єднання, концентрації і т.д. і т.д., є предметом виміни думок, як в пресі, так зібрань і гуті - рок, чи виміни думок поодиноких українців. Ба, що біцше, десь в половині 30-тих років почав виходити окремий часопис під наголовком "К О Н Г Р Е С", присвячений виключно питанню об'єднання чи солідаризації.

В наслідок тої ініціативи з 1925.р. в тій тузі за об'єднанням чи солідаризацією, не досягнувши їх в політичному секторі, повстали об'єднання чи солідаризація в суспільно-громадському секторі, а саме: в Чехословаччині "Союз Українських Суспільно-Громадських Організацій", у Франції "Український Національний Союз", у Німеччині "Українське Національне Об'єднання". - Відомо, що в тому самому часі робились заходи створення Всеукраїнського Об'єднання в Європі.

Як бачимо, політичної солідаризації тоді не досягнуто, натомість досягнуто її частинно в секторі суспільно-громадському.

Чому частинно? Це є зовсім зрозуміле!. Ми вже вгорі в т.3. згадали, що політичний сектор, треба й то необхідно відокремити й формально й практично від сектора суспільно-громадського. Там-же ми подали й мотиви такого відокремлення і тут повторити їх не будемо. Ми знаємо вже з практики так на рідних землях, як на еміграції, які труднощі в практичній праці зустрічається, коли ті два сектори зі собою в'яжуться. Вони єдині одному, на практиці, стають перешкодою в реалізації їхніх завдань. Повторити ту справу сьогодні на те, щоби го кілька-місячних намаганнях прийти до того самого висновку, що його зроблено в 30-тих роках, не приходиться. Зо спроб, гороблених в 30-тих роках і досвіду, набутого в тих роках, мусимо витягнути

консеквенції як теоретичного так і практичного порядку. Але, коли ми кажемо, що обидва сектори треба від себе відділити, то це не значить, що вони взаємно на себе не мають такого чи іншого впливу. І той взаємний вплив виявив себе в 30-тих роках. В наслідок того впливу, неперевівши тоді солідаризації в політичному секторі, не можна було перевести ц і л к о в и т о так необхідної солідаризації в суспільно-громадському секторі, а переведено її лише частинно. Поза об'єднанням остали деякі суспільно-громадські організації, які мали політичну закраску. В н а с л і д о з т о г о, й об'єднання чи союзи прийняли певну політичну закраску.

Як з того бачимо, передумовою солідаризації в суспільно-громадському секторі є, якщо не солідаризація, то бодай порозуміння в політичному секторі, того в 20-тих і 30-тих роках не було. -

І тому сьогодні, приступаючи до питання солідаризації мусимо її розглянути й реалізувати в першу чергу в секторі політичному.

Бо навіть тоді, коли ми відокремлюємо ці два сектори, чи в практичній праці, чи консолідації, від себе, все ж таки є неоспорним фактом, що сектор політичний має, бо мусить мати, такий чи інший вплив на сектор суспільно-громадський.

Суспільно-громадський сектор не може й не сміє діяти самостійно і робити помилки та встрявати туди, куди йому не слід встрявати, як то ми бачили в даному от шойно минулому. І тому політичний сектор мусить в тому розумінні мати на нього вплив.

Отже: Обидвох секторів консолідувати не дасться. Але солідаризація в обидвох секторах є необхідна і є наказом хвилі.

6. Як і є вигляди й можливості здійснення солідаризації і на якимх відтінках?

На вступі розгляду цього питання приходиться якнайлучше протиставитися невірним заповданням в комунікатах деяких українських кругів про осягнення, мовляв, порозуміння українських політичних чинників. Це неадекватне з правдою і дійсністю, впровадження української громадськості в блуд, несе для української справи лише шкоду.

Нажаль, до цього часу не відбувалося в даному політичному секторі жадне порозуміння відносно малої політики. Бо ж не відомо нікому з міжособистих чинників, щоби до такого порозуміння прийшло хочби між двома з чотирьох політичних наших осередків. За це відомо, що велись наради на цю тему розмови кругів УНР з другими українськими політичними силами, але нічого невідомо, щоби ті розмови довели до хочби частинного успішного вислідку. Розуміється, що розглядані н е в і р н і виступи про порозуміння не починаються до втворення атмосфери, потрібної для солідаризації наших сил і тиме утруднюють та комплікують важке й без того положення українства.

Приступаючи до питання солідаризації політичного сектора, ми мусимо зупинитися над деякими передумовними такої солідаризації.

На нашу думку головними і невідступними є розглядати питання солідаризації лише в площині істинній і формальній, тобто революціонізму і легалізму, або республіканізму й монархізму.

Ми ще вгорі згадали, що визвольні змагання і відбудова Української Суверенної Держави може відбутися лише шляхом революції. Питання легальності чи нелегальності визвольних змагань є питанням засобу, який буде примінений в міру доцільності.

В слід за тим і політичних осередків чи груп не можна ділити при розгляді солідаризації на революційні і легальні, бо такий поділ є нерелевний.

Може хтось не мати відваги, сили й можливості на революційну поставу, акт і дію, але це не значить, що він заперечує революційний метод, і що він, в тій чи іншій формі не включається в революцію, без уваги на "легальність" чи "нелегальність" революції чи, її виявів.

Революційні є українські націоналісти, байдуже, яких засобів вживають у своїх виявах. Але нам відомо, що й інші політичні осередки мали свої революційні вияви на рідних землях останніх років. І тому, на нашу думку, при розгляді передумов, виглядів і можливостей здійснення солідаризації політичного сектора, треба взяти під розгляд:

- а/ Ідеологічно- світоглядове питання,
- б/ Внутрішнє ідеологічно- політичне питання, а саме:

- аа/ Устроч Української Держави,
- бб/ Форми Української Держави.

- в/ Зовнішнє- політичне питання:

- аа/ Відношення до поневолених Росією народів,
- бб/ Відношення до сусідів України, як: Росія, Польща, Румунія, Мадярщина, Чехословаччина.
- вв/ Відношення до інших не сусідуючих з Україною народів.

- г/ Питання дальших визвольних змагань з окупантом України.
- г/ Питання осередків для ведення дальших визвольних змагань, а саме осередків:
 - аа/ Керівного
 - бб/ Виконного.

- а/ Ідеологічно- світоглядове питання.

Кожний політичний рух є побудований на якомусь світогляді. В загальному беручи, приймаємо за факт існування двох основних світоглядів, а саме: а/ ідеалістично-волонтаристичного і б/ матеріалістично-інтелектуалістичного.

Виходячи з тих двох основних світоглядів, будуємо собі ідеологічну теорію життя людини і співжиття людей, їх змісту і форми. - Все інше, що також називаємо світоглядами є думкою чи вучею відміною чи розриванням тих двох основних світоглядів.

Між тими двома основними світоглядами йде від непам'ятних часів, від часу існування думки її істоти, боротьба. Боротьба почалася від теоретичних розвадувань, а згодом опинилася на полі бою.-

Для реалізації ідеології, побудованої на основі котрогось зі згаданих двох світоглядів, творимо належні організації чи партії. Боротьбу партії чи організації за реалізацію своєї ідеології, в практичному житті називаємо політичним рухом.

Так маєтись справа у інших народів. Не маючи мають справу і у нас українців. І у нас українців, маємо організаційно-політичні рухи, які, хочий окремо має свої ідеології, в основі якої є котрийсь з тих двох світоглядів.

Боротьба між тими двома світоглядами, у дані даної годині влітку часу людської думки, так само буде існувати до часу людської думки.

Надіятись, що котрийсь світогляд можна буде усунути є-н а-ї в н і с т ь. Так само є найбільше, коли хтось думає усунути ідеологію, чи побудований на ній політичний рух. В цих іх можна окремо, одного з одним можна придушити, але не усунути.

У тому, нам українцям, які сьогодні ведуть визвольну боротьбу, місце думати над усуненням, чи придушенням одних одними, тобто одної ідеології другою, а за ними політичних рухів, нам треба придуматися над можливістю підняття площини співпраці політичних рухів, які існують, побудовані на котромусь з тих двох світоглядів і впливаючих з них ідеологій.

Щоби підняти площину співпраці, мусимо знайти щось, що є спільне всім політичним рухам, без уваги на світогляд і ідеологію, чи програму. Думаємо, що тим спільним для всіх чотирьох українських сьогодні існуючих політичних осередків є те:

1/ що вони оперті на християнській моралі і етиці, що є основним елементом ідеології,

2/ визнання принципів моральної взаємності й індивідуального почину, а рівночасно з тим

3/ визнання, що найвищою людською спільнотою є нація, сформована в державі, якій треба підпорядкувати всі особистості, чи індивідуальні та групові інтереси.

Ось ті три моменти, які безумовно належать до ідеологічно-світоглядних засад, на нелю думку, є спільні всім чотирьом українським політичним осередкам. Так, що коли бшло питання солідаризації, з точки погляду ідеологічно-світоглядового, то її оспорюючи світоглядів, нема труднощів в переведенні такої солідаризації.

6/ Внутрішні ідеологічно-політичні питання.

Виходячи з ідеологічно-світоглядного моменту, про найвищу людську спільноту, якою є нація сформована в державу, якій мають бути підпорядковані індивідуальні інтереси, а за тим і груп тих індивідів, впливаєть дальші питання, тобто самої держави, її устрою і форми.

Що є в тих питаннях спільне для всіх чотирьох існуючих політичних осередків?

Неоспорним є, що всі чотирі осередки визнають, що:

1/ Нация може жити повним життям і розвиватися лише в Суверенній Державі - і що цю державу можна відновити лише шляхом фізичної боротьби, революційним методом, і що цю боротьбу треба організувати власними силами українського народу,

2/ Устрій Української Держави може бути лише народовладний, який відповідав би традиції, структурі суспільно-національного організму і психічно-духовому наставленні українського народу,

3/ Форма Держави не є так важким моментом, чи питанням, задля якого ми мали б відмовитися від солідаризації всіх творчих сил нації для визвольних змагань чи боротьби за саму відбудову держави. Всі політичні осередки визнають, що це питання форми т. є чи республіка, чи монархія, буде своєчасно вирішена в міру доцільности.

Під теперішню пору над фактом існування традиційного пересмника Голови Директорії з часу існування української держави у формі Української Народньої Республіки в рр. 1918 - 1920 не можна перейти до порядку денного, так само, як не можна перейти до порядку денного, над фактом існування інших українських політичних чинників, осередків, рухів.

Визнання того пересмника поодинокими політичними осередками буде залізати від постави того пересмника до тих же поодиноких осередків, кожного зокрема.

Думаємо, що пересмник зрозуміє вагу хвили і будучи спадкоємцем і наслідником Голови Директорії, зробить все можливе, щоби можна створити відповідаюче колишній Директорії верховне керівне тіло для ведення дальшої визвольної боротьби за відбудову Української Суверенної Держави, яке в своє чергу поміliche виконний орган - уряд, чи може ще інший виконний орган, якщо це okazaлося б доцільним. Про це ще буде мова нижче.

Отже ж, так як в ідеологічно-світоглядovому питанні, так само у внутрішньому ідеологічно-політичному питанні нема, на нашу думку, основних розходжень, які стояли б на перешкоді солідаризації, оставляючи потрібні питання до обговорення і вирішення керівному осередкові.

в/ Зовнішньо - політичне питання.

І. Відношення до поневолених Россією народів.

Всі чотири українські політичні осередки, як всім нам відомо, є згідні, що всі поневолені Россією народи, є взаїмно собі допоміжними в боротьбі з окупантом, тоб-то Россією. З усіма тими народами треба влержати навіязані нами приязні взаємовідносини і налагодити в тій чи іншій формі співпрацю не вмшуючись в їхні внутрішні справи і піддержувати їхні стремління і заходи в боротьбі з Россією, вимагаючи такого самого ж відвзаємнення.

2. В і д н о ш е н н я до с у с і д і в У к р а ї н и.

Найбільш спільним питанням, яке віддаляло від себе політичні осередки, то було питання відношення до сусідів України, які окупували меншу чи більшу частину українських земель до 1939.р.

Сьогодні те питання відповідає. Сьогодні всі українські землі опинилися під одною окупацією, тоб-то російською.

З уваги на те всі політичні осередки є згідні тому, що з тими західними сусідами, які породжуються зі злученням українських земель в інтегральну цілість, бодай в сьогоднішньому виді, Україна може жити в згоді, а навіть, якщо того виявиться потреба, в приязні.

Це буде в інтересі не лише України, але й тих народів.

Справа є ясна й на тому місці не потребує окремого розвивання й мотивування.

3. Відношення до інших, несусідуючих з Україною народів.

Це питання також було спірним через непорозуміння. Фактично спірним воно стало не з приводу політики, лише через політичну пропаганду. Питання "власні сили" чи "інтервенція" були пропагандовикористовувані, як засіб взаємного поборовання.

З того приводу вишукувалося і вмовлялося різні "фільства". Сьогодні все це відпадає. Сьогодні всі ми є того переконання, що визволитися можна лише власними силами. Це не значить, що ми відкидаємо або легковажимо зовнішню допомогу ближчих чи дальших сусідів. Навпаки, допомогу ми вітаємо, вона потрібна з різних мотивів.

Але так само, як ніхто в міжнародних справах не допомагає з любові, так само згода на цю допомогу не є жадним "фільством".

Приязнь виявляємо до кожного, хто з тих чи інших мотивів готов нам допомогти у відбудові нашої Суверенної Держави. Приязнь кінчається а ворогування починається там, де кінчається допомога, а починається агресія. Ото-ж і тут, в зовнішньо-політичному питанні, немає аса дничих перешкод до солідаризації в політичному секторі.

г/ Питання дальших визвольних змагань з окупантом України.

Ми вже на початку дали пояснення, що саме ми розуміємо під поняттям "визвольні змагання". Це є не впинна безкомпромісова боротьба з окупантом України.

Ці визвольні змагання, ця не впинна а безкомпромісова боротьба з окупантом, яка потягає за собою жертви в людях чи життя чи свободи, як також матеріальні, має свою мораль, свою етику, яка мусить бути вгержана на високому рівні. - Інакше вона була б спроваджена на манівці і спаралізована.

Найбільший фанатизм можна вбити й найсильнішого фанатика можна зломати несправедливістю і фарисейством.

Тому вороги стараються все чи то при помочі своїх скритих агентів, чи в пропаганді викликати в рядового членства зневіру чи то в ідею, чи в чоловік людей революційного руху, представляючи їх у фалшивому світлі.

Яких неімовірних і потворних засобів вживається деколи до тої цілі всім нам відомо також з давного й недавного нашого і чужого минулого.

І тому з визвольних рухів повинні бути виедлімовані всякі спекулянти й фарисеї, для яких визвольний рух і їхня приналежність до нього є лише засобом до їхньої спекуляції.

8

Тому ми солідаризуємось, маємо на увазі цю мораль і етику визвольного руху, якщо хочемо, щоби наша солідарність видержала пробу й довела визвольні змагання до успішного кінця.

Перед нами лежить боротьба, може важча як досі була.

В цю боротьбу мусять активно заангажуватися всі осередки, які приступають до солідаризації.

Тепер не може бути поділу на боротьбу "революційну" і "легальну".

Тепер визвольна боротьба може вестися лише на рідних землях, а там ця боротьба може бути лише революційною.

Чи легальна, чи нелегальна, це вже є питання доцільності і обставин.

Не думаємо, щоби й ті питання могли бути перешкодою до солідаризації політичних осередків.

д/. Питання осередків для дальшого ведення визвольних змагань.

а/ Осередок керівний.

Як ми вже вгорі згадали, брак керівного осередку для дальших визвольних змагань, який усунув би внутрішню распрю, а всі сили скермував би в напрям боротьби з окупантом, та заступництва одним всеукраїнським фронтом на міжнародньому форумі, давався відчутти вже зараз на початку 20-тих років.

З ініціативою, як такою це вгорі згадано, в 1925 р. виступили націоналісти. Однак безуспішно. - Як виявилось, це були "за свіжі рани" від ударів внутрішніх розбіжностей і поглядів на внутрішню і зовнішню політику з 1917 - 24 рр., щоби можна було довести до солідаризації українських політичних осередків.

Тоді націоналісти свою ініціативу і праці скермували в іншому напрямі, а саме: об'єднання всіх націоналістів в одну організацію, а рівночасно в напрямі об'єднання української еміграції на відтинку суспільно-громадському.

У висліді цих заходів у 1927 - 29 рр. повсталася Організація Українських Націоналістів, яка з'єднавши всіх націоналістів, перебрала на себе керму визвольними змаганнями націоналістів з окупантами України.

На полі суспільно-громадському, переведено частинне об'єднання, про яке вже вгорі згадано. Але на тому націоналісти не зупинили заходів, над солідаризацією на політичному відтинку. В тій чи іншій формі, посередньо, чи безпосередньо, українські націоналісти намагалися солідаризувати український політичний світ, як в Європі, так за океаном в обох Америках і Канаді. В 1930 - тих роках ці заходи найшли відгук у відомій амці з часописом "КОНГРЕС" на чолі. Однак тоді ті заходи потерпіли невдачу, здається з приводу мильного поставлення їх людьми, які то тої праці заангажувалися. - В 1938 - 39 рр., цю солідаризацію захопили ОУН, переведено на Карпатській Україні. На жаль березневі події 1939 р. і ганебний наступ воєроків на Карпатську Україну, обернули в нівець і об'єднання...

В жовтні 1939 р. з доручення полк. А. Мельника, пороблено заходи для солідаризації всіх українських політичних сил для визвольних змагань. На жаль ті заходи не у всіх нашли належне зрозуміння, а дехто навіть на власну руку почав робити в напрямі антивізування себе політично. Маємо тут на думці мало кому відоме мемурандum чоловічих людей УНДО до найвищого чинника тодішнього нім. Райху і заходи чоловічих людей ФНС. - Одиноким успіхом було налагодження суспільно-громадського сектора й створення Українського Центрального Комітету, в чому взяли участь представники всіх політичних чинників.

Політичну солідаризацію натомість поставлено проти вниками полк. А. Мельника в невластиву площину і не доведено до бажаного вислідку.

Під кінець 1941 р. полк. М е л ь н и к, як Голова Проводу Українських Націоналістів, маючи точний перегляд і ясний образ дійсного стану на рідних землях, поновив свої заходи в напрямі солідаризації українських політичних сил.

Для цієї солідаризації полк. А. Мельник, запропонував конкретну форму, а саме: створення Всеукраїнської Національної Ради зложеної з представників всіх діючих політичних осередків і чільних громадян так з політичного, як з громадського секторів.

В тому напрямі відпоручники полк. А. Мельника перевели розмови з чільними представниками діючих політичних осередків, як також з чільними громадянами, так політичного, як і громадського - осередків.

Рівночасно, щоби своїм заходам надати вже практичний хід, полк. А. Мельник виготовив мемурандum до найвищого чинника тодішнього нім. Райху, в якому представлено ворожу політику Райху супроти України, вимагаючи її зміни, яке то мемурандum підписали: Президент Української Національної Ради у Львові Митрополит Граф Андрей Шептицький, Президент Української Національної Ради в Києві проф. Микола Величковський, Наступник Голови Директорії і Головного Отамана Андрій Лівилький, Голова Головної Ради Українських Комбатантів Омелянович - Павленко й Голова Проводу Українських Націоналістів полк. Андрій М е л ь н и к. Інші, не з вини полк. А. Мельника, того мемурандума не підписали.

На передодні фіналізації заходів для створення Всеукраїнської Національної Ради полк. А. Мельника з частиною його однодумців і співробітників в Берліні, Львові, Парижі, Римі, Відні, Празі і інш. містах Європи, дня 26. січня 1944 р. заарештовано і посаджено в тюрму. Але оставши на волі однодумці і співробітники, діло солідаризації докінчили і дня 24. квітня 1944 р. паклиmano до чиття Всеукраїнську Національну Раду, яка аж того самого дня, за підписами Голови проф. Величковського, І-шого Заступника Голови Митрополита Графа Андрея Шептицького і І-шого Секретаря ген. Івана Дубини, видала декларацію повідомляючи про своє уконститування і про свої завдання.

Як з того бачимо, потреба солідаризації та керівного осередку в політичному секторі, не є античужою анти новою.

І моли сьогодні потреба такої солідаризації знаходить зрозуміння більше і ширше як досі, то його можна й треба лише привити.

Маючи на увазі нову дійсність в якій ми українці сьогодні опинилися і переживаємо, яка дуже багато змін внесла в дечому, що досі стояло на перешкоді солідаризації та творення керівних осередків, думаємо, що нема розумної причини не прийняти всі заходи, щоби солідаризацію всіх діючих політичних осередків, допровадити до остаточного кінця, створивши керівний осередок.

Цей сам керівний осередок покликав би до життя виконний осередок, чи уряд.

Нема сумніву, що цей керівний осередок мали б творити чоловіки тих чотирьох політичних осередків які сьогодні існують. Це не значить, що крім б до того зайшла потреба чи доцільність, в склад того осередку не міг би увійти хтось з чільних громадян політичного сектора, який не належить до діючих сьогодні політичних осередків.

Насувається питання, а що зробити з такими інституціями, як Всеукраїнська Національна Рада, Українська Головна Визвольна Рада, Всеукраїнський Громадський Комітет, Українські Національні Ради і Українські Національні Об'єднання за океаном і т.п.? Над ними не можна і не вільно прийти до порядку денного і їх оминати.

На нашу думку вони повинні рівнож сконсолідуватися і створити щось в роді українського передпарламенту.

Цей передпарламент на сьогодні, в нашій дійсності, в часі визвольних змагань мав би функції дорадчі для керівного осередку, щоби згодом в новій дійсності, у власній державі перетворитися в одну із законодавчих палат.

І це, на нашу думку, повинна бути та "організована громадськість" про яку тепер стільки говориться. Але вона мусить бути дійсно організована і солідаризована в конкретних формах із конкретними завданнями, наявною працею і наявністю людей, які туди входять і її очолюють.

Інакше ця "громадськість" буде невловимою абстракцією, якої ніхто не може брати, не лише в практичній праці, але і в теоретичному розважанні, під увагу.

б/ Виконний осередок.

Коли ми приступаємо до обговорення виконного осередку, то мусимо собі заздалегіть з'ясувати, що ми розуміємо під назвою "виконний осередок".

Дехто з нас під назвою "виконний осередок" розуміє осередок, який мав би виконувати функції чи вести агенди державного характеру, тобто державний уряд. Але ж бо ми не маємо ще держави. І такий осередок - уряд міг би, чи мав би за завдання чисто теоретичну підготовку матеріалів, потрібних урядові в майбутньому у власній самостійній державі, й до найвище, виконання певних доручень керівного осередку, на міжнародньому форумі.

Наразі ми сьогодні ведемо визвольні змагання з окупантом за самостійну державу.

І тому, не відкидаючи потреби осередку -уряду, нам так-же само, якщо не важніше, потрібно осередку для ведення агенд визвольних змагань.

Як один так і другий осередок повинен бути покликаний до життя керівним осередком, в якому будуть заступлені всі чотири діючі політичні чинники.

І тому розглядаючи питання виконного осередку, ми мусимо мати на увазі обидва виконні осередки, тобто осередок -уряд і осередок -визвольний.

Як ці обидва осередки мають бути оформлені, яке їхнє взаємовідношення і відношення до керівного осередку, в практичній праці, це вже виходить поза рамки цього реферату.

Одно лише можна і треба тут підчеркнути, а саме, що так в одному, як і в другому виконному осередку мусять бути заступлені ті, які заступлені в керівному осередку.

Всі, які є заступлені в керівному осередку мусять партиципувати не лише участю, але і активною і чинною працею, в обидвох виконних осередках.

Знаймо собі справу з того, що в той час коли в виконному осередку -урядові, праця під сучасну пору буде переважно теоретична, а менше на сьогодні практична, обчислена на життя в самостійній державі, в той сам час праця у виконному осередку -визвольному, буде більше практичного характеру, обчислена на визволення народу і відбудови Суверенної Держави.

ж/ Солідаризація в суспільно-громадському секторі.

Маючи оформлену солідаризацію в політичній площині, можна рівнобіжно приступити до консолідації в площині суспільно-громадській.

Консолідація в площині суспільно-громадській є й кули легша, як солідаризація в площині політичній.

Всі, без різниці ідеологічних і політичних переконань, є того погляду, що суспільно-громадський сектор, чи то теоретично чи практично, є сектором до якого не можна вносити політики і в якому мусять всі співпрацювати.

На тому становищі стали націоналісти осінню 1939.р., при наладуванні і розбудові суспільно-громадського сектора на окраїнах українських земель - Лемківщині, Посянці, Холмщині і Підляшші та еміграції. Тим-же самим поглядом керувалися при організуванні і розбудові Українського Центрального Комітету й його низових клітин.

Тому в усіх починах, чи то в нараді яка відбувалася в Коросні дня 3. жовтня 1939.р., чи то в нарадах, які відбулися в першій половині листопада 1939.р. в Кракові, у висліді якого створено Центральний Осередок для суспільно-громадських справ, брали участь представники громадянства, без різниці ідеологічно-політичних переконань, від найскрайніших правих до найскрайніших лівих, за винятком комуністів. Як в одних так і в других нарадах, а пізніше в практичній праці, брали участь перемовні люди, тодішнього УНДО-ння, ЄІЗ, радикальї, від старої еміграції з центральних Земель, науковці, а також духовенство.

Для підчеркнення тої аполітичності в суспільно-громадському осередкові, на голову Централі обрано демократичним способом людину науки, а не політики.

Мало того, делегатом до Головної Ради суспільної допомоги в Ген.Губернаторстві якій на початку й формально підлягав Український Центральний Комітет, був ніхто інший, як один з члених осіб УНДО.

Отже, як бачимо, націоналісти від самого початку стали на становищі, що суспільно-громадський сектор не сміє стати тереном політичних торгів, монополем одного політичного чинника. На тому становищі стояли вони й тоді, коли на терені УЦК намагався дехто впровадити політику і на тому становищі стоять по сьогоднішній день. -

Суспільно-громадський сектор мусить стояти осторонь від всякої політики і політичної розгри.

Від тої засади націоналісти в 1939 - 40 рр., відхилялися переходово лише тоді, коли старші громадяни відмовлялися від праці. - Ці випадки були дуже часті, головні в господарсько-кооперативній галузі, де поодинокі директори Союзів Кооператив відмовлялися від поїздки в терен для організування кооператив, так, що туди мусили їхати недосвідчені націоналісти й організувати Союзи, Кооперативи й Комітети, щоби відтак вже готувати передати старшим громадянам.

І тому, на нашу думку, організуючи й налагоджуючи сьогодні суспільно-громадський сектор еміграції, необхідно зложити організаційний комітет з представників досі діючих суспільно-громадських організацій, а саме: УНО, Української Громади і УЦК, та представників нової еміграції. Так зорганізований організаційний комітет, повинен подбати про таке саме ставлення справи теренових клітин суспільно-громадського сектора, а зголом самої їхньої Централі.

Лише така постановка справи може довести до успішного вислідку й припинити розгрі, та усунути хаос, які даються за примітити на тій ділянці нового життя, та запобігти черговій компромітації української справи перед зовнішнім світом, тому приходить ся мати до діла не з одним а з "цілим тузном" українських представництв і при тому вислухувати "актив обвинувачень" взаїмне у всіх людей, які напевно не втратили б на пошані у того зовнішнього світу, якщо б від тих обвинувачень повздержалися, а занялися працею для допомоги розгубленої української еміграції, або бодай тій праці не перешкадали.

7/. Опозиція "до чогось", чи опозиція "в чомусь".

Дуже багато громадян уватали, та ще й сьогодні уватають неможливим співпрацю наших політичних осередків, яких ми сьогодні намагаємося солідаризувати. Завеликі розбіжності - накуть наші скептики - в ідеології, політиці, методах, засобах і т.д.

Ми не відмовляємо певної дози слухності нашим скептикам. Але ми мусимо підчеркнути, що ті розбіжності сьогодні є вже далеко менші, як вони були в 1925 р., в 1930 р., або навіть ще в 1938 р., чи на початку 1939 р.

Ті розбіжності були вже менші під кінець 1939 р., ще менші під кінець 1941 р., а ще менші сьогодні.

Площин стичності між всіма політичними осередками з року на рік більшало.

Ми на початку розгляду можливостей солідаризації в політичному секторі, їх вичислили.

Ми стоїмо на становищі, що в сьогоднішній дійсності, якщо є лише одна площина стичності, то і тоді є вже можливий контакт і співпраця.

Ми таких площин стичностей маємо більше. І тому ми висловили погляд і є того переконання, що солідаризація в політичному секторі є можлива й не об'єднана.

Але різночасно з тим, ми повинні дивитися тверезо на справи й життя брати таким, яким вони є.

Поза площинами стичностей, є і будуть площини розбіжностей.

Ті площини розбіжностей будуть викликати в солідаризованих осередках різниці думок, а може навіть і опозиції.

Але опозиції будуть внутрі осередків, а не зовні осередків. Опозиція внутрі осередку, не то що не є негативна, але навпаки, вона є позитивна. Річева опозиція внутрі осередку, є позитивною в тому зміслі, що вона заставляє до застанови, поновного перегляду і аналізу думок, і може навіть в одному випадку врятувати осередок від промахів.

Річева опозиція внутрі відбувається в замкненому зі зовні осередку і маса дістає вже узгітнений з опозицією матеріал, доручення, чи відомості, які всі члени осередку солідарно піддержують і обороняють. Якщо б мало бути інакше, то солідаризація була б зайвою.

Річева опозиція внутрі з того приводу є краща, як опозиція зі зовні, тобто опозиція не в осередку лише до осередку.

Опозиція зі зовні, тобто до осередку деморалізує маси, не дає жодної можливості їх мобілізувати, ані морально, ані фізично, а в найкращому випадку утруднює таку мобілізацію. Опозиція зі зовні дає можливості ворогам до національного розклату мас і втягнення їх в орбіту своїх впливів і шкідливої для поневоленого народу політики, а всім спекулянтам дає різні можливості спекуляції.

І тому, коли річеву внутрішню опозицію, якщо її деє немає, то її штучно створюють, то в той сам час опозицію зі зовні стараються всякими способами і засобами знищити і усунути. Тому ми не маємо страху перед внутрішньою опозицією, яка може повстати внутрі осередків, але стараймося і доложім всіх зусиль, щоби усунути зовнішню опозицію.

І її дасться усунути лише солідаризацією всіх ключих і відповідальних сил народу.